KAUSIKONSERTTI

Jumalalliset mosaiikit

OULU SINFONIA

Torstai 15.9.2022 klo 19.00
Madetojan sali

Rumon Gamba kapellimestari

Käsiohjelma 3 €

Ohjelma

Rumon Gamba kapellimestari

Carl Nielsen (1865–1931):
Sinfonia nro 5 op. 50 (1922)
Tempo giusto - Adagio
Allegro - Presto - Andante poco tranquillo

Jean Sibelius (1865–1957):
Sinfonia nro 5 Es-duuri op. 82 (1915/1919)
Tempo molto moderato – Allegro moderato
Andante mosso, quasi allegretto
Allegro molto – Largamento assai

Kesto noin 1 h 40 min (sis. väliajan)

Varaslähtö klo 18.30 Ravintola Preludissa.
Haastattelija Kimmo Pihlajamaa.

Kannen kuva: Rumon Gamba @ Kati Leinonen

© Maisteriviestintää Minna Lindgren/Hannele Eklund

Erilaiset ikätoverit

Jean Sibelius ja **Carl Nielsen** syntyivät samana vuonna, Nielsen puoli vuotta aikaisemmin kuin Sibelius. Kumpikin päätyi kansallissankariksi, ja heidän monin tavoin moderni musiikkinsa tulkittiin kansallisromanttiseksi näkemättä säveltäjien tapoja uudistaa sinfoniaa.

Esa-Pekka Salonen johti uransa alussa 80-luvulla erityisesti Sibeliuksen viidettä sinfoniaa ja Nielsenin teoksia silläkin uhalla, että sai Keski-Euroopassa kritiikkiä ”piiloutuessaan toisen luokan provinssimusiikin taakse”. Hän on kuvannut kirjassaan ”Puhetta musiikitta” (1987) Sibeliuksen viidettä sinfoniaa pinnalta hämäävän yksinkertaiseksi, vaikka muoto on radikaali, ”usein teleskooppimainen eikä ollenkaan symmetrinen”. Nielsenin ja Sibeliuksen sinfoniasarjoja verratessaan Salonen on nähnyt päinvastaisen suunnan: kun Nielsenin ensimmäinen on tiukan akateeminen, Sibeliuksen pursuilee intohimoja ja orkestraalisen materiaalin räjäyttämistä. Toisin sanoen Sibelius lähti runsaudesta ja eteni kohti niukkuutta päätyen yksiosaiseen seitsemänteen, kun taas Nielsenin musiikki muuttui sinfonia sinfonialta runsaammaksi johtaen jopa kaaokseen.

Tulevilla säveltäjillä oli kovin erilaiset lapsuuden kodit. Sibelius kasvoi kaupungissa sivistyskodissa, joskin leski-äidin ja isoäidin melko ankarassa ja taloudellisesti niukassa ympäristössä, kun taas Nielsen oli maaseudun kasvatti. Perheessä oli 12 lasta ja isä työskenteli sekalaisissa tehtävissä maatiloilla ja maalarina. Nielsenin isä oli kansanmuusikko, joka soitti viulua ja kornettia, ja äiti lauloi ainakin kotona innokkaasti. Sibeliuksen lapsuudenkodissa sisko soitti pianoa ja veli selloa, kun Jannelle annettiin viulu – soitto oli porvarillinen harrastus, ei vallatonta musisointia.

Kun Sibelius fantisoi setänsä antamalla viululla virtuoosiurasta lapsuutensa maisemissa, Nielsen raatoi hanhipaimenena, kauppa-apulaisena ja tiilitehtaalla, kunnes pelastautui 14-vuotiaana Odensen soittokuntaan. Pojalla oli kesä aikaa ottaa haltuun trumpetti, ja niin tie muusikoksi alkoi äidin varoitteluista huolimatta. Äiti ei niinkään huolestunut pojan elannosta, vaan taiteen liepeillä lymyilevistä huonoista naisista. Sibeliuksesta toivottiin juristia, mutta **Pehr**-sedän kannustamana hän luiskahti nopeasti musiikkiopintojen pariin päästyään Hämeenlinnasta Helsinkiin. Kummankin säveltäjän soitin ammattiopin-

> **”Mitä hyötyä minulle on maineesta ja kunniasta, kun maailma menee eteenpäin jättäen minut yksin huolineni, kunnes kaikki romahtaa ja huomaan häpeäkseni eläneeni kuin typerä haaveilija, eristäytyneenä taiteeseeni?**
>
> **Carl Nielsen**

noissa oli viulu, jota Nielsen soitti ahkerasti soittokuntavuosinaankin.

Kenties mutkattoman pelimannitaustansa ansiosta Nielsen säilytti aina rennon musikanttiuden työssään, elätti itseään solistina, orkesterimuusikkoja ja kapellimestarina, kun taas Sibeliukselle esiintyvän taiteilijan ura oli mahdottomuus, sillä hän kärsi suunnattomasti ramppikuumeesta. Vielä 1920-luvulla hän tarvitsi rohkaisuryypyn, jos toisenkin, joutuessaan johtamaan omia teoksiaan orkesterin edessä. Nielsen teki sävellystyön ohessa kunnioitettavan uran myös kapellimestarina, toimien mm. Tanskan kuninkaallisen orkesterin ja oopperan sekä Göteborgin orkesterin kapellimestarina.

Stipendimatkallaan Pariisissa Carl Nielsen meni päätä pahkaa naimisiin tanskalaisen kuvanveistäjän **Anne Marie Brodersenin** kanssa. Kahden taiteilijan avioliittoa on kutsuttu myrskyisäksi, mutta se kesti säveltäjän kuolemaan saakka ja perheeseen syntyi kolme lasta. Brodersen oli moderni uranainen, joka oli usein pitkiä jaksoja matkoilla jättäen lapset miehensä hoidettaviksi. Nielsen turhautui ja ehdotti avioeroa, johon vaimo ei suostunut. Säveltäjän on sanottu purkaneen avioliiton hermopaineita ensimmäisiin sävellyksiinsä, muun muassa toiseen sinfoniaan (”Neljä temperamenttia”).

Sibeliuksella oli enemmän omaa rauhaa mutta myös elätettäviä, sillä **Aino Sibelius** oli vaateliaaseen elintasoon tottunut kotirouva ja tyttäriä syntyi kuusi, joista yksi kuoli lapsena. Perheessä oli aina taloudenhoitaja, parhaimmillaan useampi, auttamassa Ainoa kodin askareissa. Vilkas suurperheen koti ei tarjonnut Sibeliukselle työrauhaa muuten kuin öisin, ja usein hän viimeisteli sävellyksensä hotelleissa. Avioliittoa leimasivat enemmän Ainon mykkäkoulut kuin räiskyvät riidat.

Nielsen ei saanut kansainvälistä menestystä elinaikanaan Sibeliuksen tavoin, osin toki siksi, että kuoli huomattavasti aiemmin, 56-vuotiaana sydänkohtaukseen, kun taas Sibelius sai seurata vielä 1950-luvulla Ainolan

radion ääressä, kuinka hänen teoksensa levisivät maailmalle. Oikeastaan vasta **Leonard Bernstein** nosti Nielsenin orkesteriteokset kansainvälisen yleisön tietoisuuteen levytyksillään 1960-luvulla.

Pienen maan ensimmäisenä kansainvälisenä taiteilijana Nielsenillä oli sama kohtalo kuin Sibeliuksella. Kaikki, mitä Nielsen sävelsi, tulkittiin tanskalaiseksi. Hän oli kuitenkin sitä mieltä, ettei mikään ole musiikille nationalismia tuhoisampaa. Hän vieroksui myös 1900-luvun alun saksalaista modernismia ja totesi: ”On palattava puhtaaseen ja kirkkaaseen ilmaisuun”. Säveltäjän kiinnostus renessanssin monianiseen musiikkiin ja pitäytyminen perinteisissä teoksissa, kuten sinfonia ja konsertto, vahvistivat kuvaa konservatiivisena säveltäjänä. Kun Nielseniä verrattiin häntä kuuluisampaan Sibeliukseen, hän totesi: ”Minun musiikissani on enemmän vauhtia, voimaa ja universaalia sanomaa”.

Kaikkea tuota onkin Nielsenin sinfonioissa, erityisesti numeroissa 4 ja 5, jotka lienevät suosituimmat säveltäjän kuudesta. Neljäs (”Sammumaton”) on elinvoimaisuuden ja elämänilon raivoisa julistus keskellä ensimmäistä maailmansotaa, ja sen jälkeen syntynyt viides käy mielenkiintoista taistelua kaaoksen ja järjestyksen välillä.

Nielsenin viides sinfonia valmistui vuonna 1922, mutta ei ole tiedossa, koska säveltäjä aloitti sen parissa työskentelyn. Muista sinfonioista poiketen siinä on vain kaksi osaa. Epätavallista ratkaisua säveltäjä selitti väittäen, että sinfonioiden finaalit ovat yleensä tylsimpiä, koska säveltäjiltä loppuvat ideat, joten oli viisainta ikään kuin säveltää sinfonia ilman finaalia.

Nielsenin suurelle orkesterille sävelletty viides sinfonia on moderni erityisesti rakenteensa kannalta. Kahteen osaan sisältyy useita rakenteellisia ratkaisuja, jopa päällekkäisiä, niin että lopputulos voi vaikuttaa pirstaleiselta. kuten lienee tarkoitus. Alun johdanto ja lopun kooda toimivat selkeinä kehyksinä niiden väliin jäävälle mellastukselle. Ensimmäisessä osassa orkesteri taistelee järjestyksestä sitkeätä häirikköä vastaan, ollen tämä pikkurummun soittaja, jolla on melko vapaa osuus toistuvana muun musiikin rikkojana täysin omassa tempossaan. Lopulta orkesteri pystyy vain suurella voimalla nujertamaan pienen rummun. Toinen osa kasvaa ikään kuin raunioista, livahtaa fuugan tapaiseen ja törmää uudenlaisiin vastuksiin.

1920-luvulla Nielsen oli turhautunut maailmaan ja uraansa säveltäjänä. Kuuluisa on hänen kirjoittamansa 60-vuotisartikkeli vuodelta 1925, kolme vuotta viidennen sinfonian jälkeen, jossa hän pohtii, ryhtyisikö taiteilijaksi, jos saisi miettiä elämänsä uudelleen. ”Mitä hyötyä minulle on maineesta ja kunniasta, kun maailma menee eteenpäin jättäen minut yksin

huolineni, kunnes kaikki romahtaa ja huomaan häpeäkseni eläneeni kuin typerä haaveilija, eristäytyneenä taiteeseeni? Ei, taiteilijan kohtalo ei tosiaan ole kadehdittava.”

Sibelius sen sijaan nautti neron asemasta mutta kamppaili yhä itsekritiikkinsä kanssa. Joulukuussa 1915 koko Suomi valmistautui mestarin 50-vuotisjuhliin, ja juhlakonserttiin odotettiin uutta sinfoniaa. Sibelius oli työskennellyt teoksen parissa reilun vuoden, mutta joutui kamppailemaan saadakseen sen ajoissa valmiiksi. Matkan varrella oli monta haltioituneen inspiroitunuttakin hetkeä.

Huhtikuussa 1915 Sibelius kirjoitti päiväkirjaansa: ”Näin tänään kymmentä vaille yksitoista 16 joutsenta. Suurimpia elämyksiäni! Herrajumala tuota kauneutta! Ne kiertelivät pitkään yläpuolellani. Katosivat auringon utuun välkehtivänä hopeanauhana. Ääntely samaa puupuhallintyyppiä kuin kurkien, mutta ilman tremoloa. ... Luonnonmystiikkaa ja elämän tuskaa! Viidennen sinfonian finaaliteema.”

Juhlakonsertissa ei kuultu sinfonian lopullista versiota. Vuonna 1915 esitetyssä versiossa oli neljä osaa eikä säveltäjä ollut siihen tyytyväinen. Hän päätti tiivistää sen muotoa. Uusi kolmiosainen versio valmistui säveltäjän 51-vuotispäiville, joka sekin oli suuren juhlan aihe. Tämän version partituuria ei enää ole, mutta siitä säilynyt kontrabassojen nuotti osoittaa, että alkuperäisen version ensimmäinen ja toinen osa oli liitetty yhteen. Vielä seurasi yksi versio, joka saikin kunnian olla lopullinen. Sibelius johti sen ensimmäisen esityksen marraskuussa 1919. Se lienee Nielsenin viidennen tavoin säveltäjänsä suosituin sinfonia.

80-vuotishaastattelussa elämäänsä tyytyväinen Sibelius totesi: ”On ihanaa, että saa arvostusta jo elinaikanaan. Niin monet eivät koskaan saa tietää, että heidän taiteensa on voittanut.” Olisiko hän ajatellut monen muun ohessa Carl Nielseniä?

Rumon Gamba © Kati Leinonen

Rumon Gamba kapellimestari

Oulu Sinfonian ylikapellimestari **Rumon Gamba** on toiminut ruotsalaisen Norlannin oopperan, Tanskan Aalborgin sinfoniaorkesterin ja Islannin sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina. Oulu Sinfonian kapellimestarina hän on vieraillut jo useamman kerran ennen tämän vuoden alussa käynnistynyttä ylikapellimestarikauttaan.

Musiikkiopintonsa Gamba aloitti Durhamin yliopistossa Koillis-Englannissa ja jatkoi kapellimestariopintoihin Lontoon kuninkaalliseen musiikkiakatemiaan. Kapellimestariuransa hän aloitti vuonna 1998 BBC:n filharmonisessa orkesterissa aluksi assistenttina ja sittemmin kapellimestarikumppanina aina vuoteen 2002.

Ooppera- ja nykymusiikkikapellimestarina arvostettu Rumon Gamba on johtanut merkittäviä ensi-iltoja ja kantaesityksiä kuten Nico Muhlyn *Two Boys* -oopperan (2011) Englannin Kansallisoopperassa ja Brett Deanin alttoviulukonserton BBC: n sinfoniaorkesterin kanssa (2005). Hänen johdollaan soitettiin myös Jean Sibeliuksen viidennen sinfonian alkuperäisversion Australian ensiesitys. Gamba vierailee säännöllisesti BBC:n orkestereiden kapellimestarina, ja on siten myös Proms-festivaalin vakiovierailija. Rumon Gamba on tehnyt useita äänitteitä Chandos-levymerkille, jonka taiteilijoihin hän kuuluu. Klassisen orkesterikirjallisuuden lisäksi hän on tehnyt lukuisia elokuvamusiikkiäänitteitä.

KAUSIKONSERTTI

Oulun valtakunnallinen alttoviulukilpailu 2022: **Loppukilpailu I ja II**

Torstai 22.9. klo 19.00 ja
Perjantai 23.9. klo 19.00
Madetojan sali

Erkki Lasonpalo kapellimestari
Loppukilpailun finalistit
Oulu Sinfonia

Liput 29/24/14 €
ticketmaster®

KAMARIKONSERTTI

Kamarikonsertti: **Erilaiset romantikot**

Lauantai 24.9. klo 15.00
Kierikkikeskus
Sunnuntai 25.9. klo 15.00
Tulindbergin sali

Oulu Sinfonian Kamarimuusikot

Vapaa pääsy

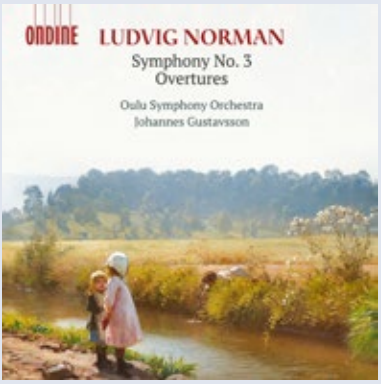

Ludvig Norman

Symphony No. 3
Alkusoittoja

Johannes Gustavsson, kapellimestari
Oulu Sinfonia

CD 20 €
Myytävänä Oulu Sinfonian konserttien yhteydessä.

Levy-yhtiö: Ondine

OULU SINFONIAN MUUSIKOT

I VIULU
Lasse Joamets,
I konserttimestari
Mikko Sorri,
I konserttimestari
Heidi Ilmolahti, äj *
Ida Zelenski, väj *
Romuald Gwardak /
Mia Ohenoja
Johanna Korhonen
Tiina Kortelainen
Oksana Kumpulainen
Virva Pietilä
Nadya Pugacheva
Ismo Sirén

II VIULU
Maija Wesslund, äj *
Anita Virkkala, väj *
Laura Kangas
Anna-Briitta Karjalainen *
Sari Karppinen
Marjukka Lahes
Aino Liikanen *
Sari Suihkonen
Toni Tuovinen

ALTTOVIULU
Johanna Tuikka, äj
Susanna Nietula, väj
Anniina Matinlassi *
Helinä Nissi
Anna-Maija Rousselle
Anfisa Troitskaia

SELLO
Arto Alikoski, soolosellisti
Greta Ernesaks, äj
Juhana Ritakorpi, väj
Sofie Spanget Takkula *
Janne Varis
Harri Österman

KONTRABASSO
Antoine Greuzard, äj
Anne Seppänen, väj
Fanni Hoppari
Juha Nääppä

HUILU
Albert Stupak, äj
Emma Tessier, väj
Carlotta Petri

OBOE
Matti Kettunen, äj
Paula Nurila, väj
Antti Turtiainen

KLARINETTI
Markku Korhonen, äj
Michał Konopiński, väj
Kenneth Sjöwall

FAGOTTI
Eri Ikeda, äj
Ann-Louise Wägar, väj
Lorenzo Leone

KÄYRÄTORVI
Lauri Vasala, äj
Ida Ranta-Nilkku, väj *
Pasi Salminen
Jukka Yletyinen

TRUMPETTI
Jukka-Pekka Peltoniemi, äj *
Inka Pärssinen, väj *
Helena Vieira

PASUUNA
Erkki Hirsimäki, äj
Jukka Myllys, väj
Wen Hong Low

TUUBA
Ilkka Marttila, äj *

PATARUMMUT
Alejandro Martín Agustín, äj *

LYÖMÄSOITTIMET
Petri Hänninen, äj *
Sami Tammilehto *
Eero Tekoniemi *

CELESTA
Outi Nissi *

äj = äänenjohtaja väj = varaäänenjohtaja * = tilapäinen kiinnitys

OULU SINFONIA

Oulu Sinfonia on maamme pohjoisin sinfoniaorkesteri. Konsertoimme viikoittain Oulun musiikkikeskuksen Madetojan salissa. Orkesteri aloitti toimintansa vuonna 1937, sai oikeuden käyttää kaupunginorkesterin nimeä vuonna 1954 ja kunnallistettiin vuonna 1961. Nykyinen nimi otettiin käyttöön vuonna 2005.

Kausikonsertit ovat orkesterin vahva perusta. Ohjelmiston täydentävät erilaiset konserttisisällöt kuten oopperat ja näyttämöproduktiot, elokuvakonsertit, etno- ja jazzmusiikki ja muut rytmimusiikin konsertit. Lapsille ja nuorille on säännöllistä tarjontaa. Viime vuosina syyskausi on alkanut jalkautumiskonserteilla palvelutaloihin ja kouluihin koko Oulun alueella.

Orkesterin levytyksiin lukeutuvat mm. Leevi Madetojan koko orkesterituotanto ja Okon Fuoko -balettipantomiimin levytys Arvo Volmerin johtamana. Nimikkosäveltäjänä vuosina 1997–2009 olleen Olli Kortekankaan ooppera Messenius ja Lucia sain ensi-iltansa syksyllä 2005, ja samalla ooppera levytettiin Volmerin johdolla. Vuonna 2009 ilmestyi Mozartin aarioita ja alkusoittoja sisältävä levy, jonka kapellimestarina on Dmitri Slobodenioukin ja solistina Helena Juntunen. Keväällä 2013 ilmestyi Kimmo Hakolan ja Toshio Hosokawan kitarakonsertot sisältävä levy, solistina Timo Korhonen ja kapellimestarina Santtu-Matias Rouvali. Lokakuussa 2016 Ondine julkaisi Klamin ja Englundin viulukonserttojen levytyksen, jonka Oulu Sinfonia teki viulutaiteilija Benjamin Schmidin kanssa Johannes Gustavssonin johdolla. Syyskuussa 2021 ilmestyi Kaiken maailman kehtolauluja -levy, joka sisältää Ismo Alangon tuotantoa, levytyksen johti Jaakko Kuusisto. Marraskuussa 2021 ilmestyi Sininen Pallo -lastenlevy, jossa mukana ovat Tuomo Rannankari sekä Teuvo Pakkalan musiikkiluokat ja kapellimestarina Jaakko Jauhiainen.

Orkesterin kapellimestareita ja kehittäjiä ovat viime vuosikymmeninä olleet Urpo Pesonen, Paavo Rautio, Onni Kelo, Rauno Rännäli, Ari Angervo, Peeter Lilje, Arvo Volmer, Dmitri Slobodeniouk ja Anna-Maria Helsing. Päävierailijoina ovat toimineet John Storgårds, Susanna Mälkki ja Jaakko Kuusisto. Syksyllä 2013 ylikapellimestarikautensa aloittaneen Johannes Gustavssonin kausi päättyi kevääseen 2021. Tammikuussa 2022 orkesterin ylikapellimestarina aloitti Rumon Gamba.

ORKESTERIN KANNATUSYHDISTYS PULSSI RY

Orkesterin Pulssi ry (perustettu vuonna 1994) tukee Oulu Sinfonian muusikoita vapaa-ajan toiminnassa ja monissa orkesterin työhön liittyvissä asioissa, järjestää jäsenille musiikki- ja kulttuurimatkoja sekä tukee kamarikonsertteja. Yhdistyksen varat kertyvät jäsenmaksuista ja tuotemyynnistä.

Liity Pulssin jäseneksi! Lisätietoa ja liittymislinkki www.orkesterinpulssi.fi.
Pulssin löydät myös Facebookista, facebook.com/orkesterinpulssi.

A STEVEN SPIELBERG FILM

E.T.

THE EXTRA-TERRESTRIAL

Ke 12.10. klo 19.00
To 13.10. klo 19.00
Madetojan sali

Anthony Gabriele kapellimestari
Oulu Sinfonia

Liput 42/32/22 €

ticketmaster®

OULU SINFONIA
oulusinfonia.fi

UNIVERSAL

AMBLIN ENTERTAINMENT

E.T. The Extra-Terrestrial is a trademark and copyright of Universal Studios. Licensed by Universal Studios. All Rights Reserved.

OULU SINFONIA

Oulun Musiikkikeskus
Leevi Madetojan katu 1–3,
PL 4, 90015 OULUN KAUPUNKI

oulusinfonia.fi

Lippujen myynti:

MADETOJAN SALIN LIPPUKAUPPA
Oulun Musiikkikeskus
Leevi Madetojan katu 1–3, Oulu
Puh. 050 594 9704
Avoinna Oulu Sinfonian konserttipäivisin klo 11–19.30.

TICKETMASTER
Puhelinpalvelu: 0600 10 800 (1,98 €/min. + pvm).
Avoinna arkisin klo 8–17.
Verkkokauppa: www.ticketmaster.fi (ei kausikortit eikä minisarjat):
Ticketmasterilla on ympäri Suomen yli 80 lippukauppaa, joista voit ostaa lippuja sekä noutaa varauksesi.